

Incipit Sermo beati Johis Crisostomi
de penitentia.

Douida mente et profundo cogitatu
cognosci debent duo rerum distincta
negocia. id est quantum distat inter
bonum et malum. nec aliunde hec cogita
tio q̄ a primordio repetenda est. quid aliud sit
malum. q̄ peccm̄ comittē. Quid sit bonū. q̄ agere
pniam pro comisso. hec est discretio vtriusq; ne
gocij. Serpens in paradiso peccm̄ filiasit Eue pniam
reduxit. et inde est boni mali ve origo. Quis deo
dignior. q̄ dauid. et tñ diliquit. qui cecidiss; de
culmine si non fuisset cōpunctus de scelere. Quis
sceleratior. Manasseret hunc penitentia reuōuit
Penituit deum q̄ Saulē regē elegit. quapropt̄
nisi quā idē pniam ignoratit. Quis sapiencior
Salomonez sed nesciens pniam; pdidit gratia;
Et ob hoc dictum est. Concepit dolorem et pepit
iniquitatem. Concepit peccōi delicti dolorem. et si
non penituerit; pepit sibi mortē. Paruulus āte q̄
prodeat ex vtero; dolor est m̄i; peccm̄ vero cōce
ptum coluber est. in p̄cordia hois parit mortem
nisi penitudine fuerit expiatum. pecc̄i conceptio
serpens est. in p̄cordia latens. cōsumatū venenū
spirat et letiferum generat morbū qui peccm̄ pa
rit in iudiciū cadit. et si neglexerit in ipō mane
bit. Natum suū mulier libēter placat. Natū vero

peccatum facit exitū nutriendi peccati. pater et mater
est venter incontinens et libido. captusque ducit
in utroque prodigus et profusus. peccati virtus est
profusa ebrietas et castiganda securitas. **Semi-**
narium delicti. lex est cupiditatis in membris. et
cor impenitens capiet ab eo commissum crimen
dulce est ad momentum. sed vertet protinus in
exercitium. temerarius et audax festinus cecidit in
crimen. declinat autem ab eo prouidus penitendo
Nam sicut aqua ignem extinguit ardetem. sic peni-
tētia delebit crimina fontibus lacrimarum. sicut in
tenebris non est absque lucerna lumen. sic non potest
peccatum sine penitentia aboleri hoc de homine iam baptis-
ta dicit. **I**tem lector intelligat martirium penitē-
tie preteritum non egere. et sicut lux diei non querit
lucernam. sic iusticia ante deum sine penitentia lucet. po-
dus peccati deprimet desperantem prouidus autem peni-
tendo leuius pergit presumptiuo spiritu subintrat
peccatum et multiformis callidus discurrat in homines
sapiens non illi dat locum gradiendi. **I**n corde pigri
ut cereus ardet peccatum. **N**am in pectore peni-
tenti liquefit ut cera. peccati princeps factus est aspis
sicut in **A**dam subintravit dolus. et fecit eum intra
ligna paradisi latere confusum. **V**ocauit illum deus
non matutina sed vespertina voce. et lucifero dicens
Adam ubi es. **E**t quid ille. **V**ocem tuam audiui
et timui. quia nudus sum. et abscondi me. **T**imui

Quare. quia nudus sum. et erubui. **Q**uid ergo.
Expulsus est pater pro peccatis. euocant filii pro penitentia.
Nam quod peccatum claudit. penitentia reseruit.
Et de quo ira precipitauit. pietas euocauit. **Q**ui
non penit. modo nudus manebit in umbra mortis.
Qui vero timet deum. per penitentiam illustratur. **O**
penitentia. quae cuncta miseratione deo remittis. et pa-
sum reseras. **Q**uae contritum sanat huius. et tristite-
m exhilarat. vitam de interitu restaurat. et hominem
renouat. fiduciam reformat. gratiamque abundantem
rem refundit. **O** penitentia. quid de te noui re-
feram omnia ligata tu soluis. omnia soluta. tu reseras.
omnia aduersa tu mitigas. omnia contrita tu sanas.
omnia confusa tu lucidas. omnia desperata tu animas.
O penitentia rutilantior auro. splendidior sole.
quam non vincit peccatum. nec defectio superat.
nec desperatio delet. penitentia respuit auaritia.
Horet luxuriam. fugit furorem. firmat amorem.
calcat superbiam. linguam continet. **C**ompo-
nit mores. odit malitiam. **E**xcludit inuidiam.
Perfecta penitentia cogit peccatorem omnia li-
benter sufferre. **S**i violentus querat que ha-
bet. non vetat. **S**i vestem dirimat. non refra-
gatur percutientem maxillam. prebet alteram. **A**n-
gariatus. ultro adiciet. **C**astigatus. gratias
agit. **P**rouocatus. tacet. **E**xasperatus. blan-
ditur. **S**uperiori supplex est. **I**nferiori subiacet.

*Inimicus dicitur
non liber pro
infragis
gratiam*

In corde eius contritio est. in ore confessio. in ope
tota humilitas. **Hec** est perfecta et fructifera penitenti
do. Sic penitenti ^{reparat} p[ro]estit[us] est deus. Esuriēti. nutritor
est. Siciēti potator. Sapiēti q[uo]d stultū putatur
sapit: q[uo]d triste est. placet q[uo]d molle est. displicet
quod fluxum est horret. **O** penitētia misericordie
mat[er] et magistra v[er]it[atis]. magna v[er]ba tua. quib[us]
reos resoluis. ac refici[as] delinquentes. lapsos re
leuas. recreas desperatos. per te nobis cristus
regnum celorū appropriatū signat dicens. Penitē
tiā agite. appropinquabit enim regnū celoz. Et
ita baptista damat. facite fructus dignos peni
tentię. quoniam ecce adest regnū dei. **P**er te da
uid post flagitium. felix itez recepit spm̄ sanctū
Per te Manasses post cruenta faciōra. ecce me
ruit fieri receptibilis. **P**er te Petrus apostolus
post q[uo]d ter negavit. data est ei indulgētie dextera
Per te filius prodigus regressus ad prēm. non
solum cōplexum osculūq[ue] paternū. sed etiā Epu
lunt vituli saginati. vestemq[ue] insignē promeruit
adipisci. **P**er te mulier fornicaria vberes stilla
uit lacrimas. sordesq[ue] sui deterfit. **P**imie ciui
tas magna. populūq[ue] integer barozū sbito
deum sapiuit. virtutē tuā sensit. odorē tuum acce
pit. saporem tuū stixit. dulcedinē tuā gustauit.
Cilicium tuū straxit. cinerē tuū cōmedit ieiuniū
tuum protraxit. lacrimas tuas pfudit. gemitum

tuum suspirium q; persensit. fructus q; ubertatis
tue abundanter exhibuit. et sic opa tua non solum
decrete mortis discrimine euasit: sed etiam vite
incognite coronam accepit. Cui similitudinem pe
nitencie comparemus: sic est quomodo ager fructifer
aut vinea secunda. aut etiam arbor fructifera. fru
ctus eius edet peccator famelicus. et proficit in fidu
ciam dei. accepta q; emissionem pinguescat in vita
Et hec sunt verba eius. Domine ante te desiderium
meum. et gemitus cordis mei non est absconditus
a te amorem meum. suspirium intellige. pa
uor peccati sollicitat me. pondus mee conscien
cie deprimat. Non est michi spes viuendi. neq;
fiducia moriendi. Iudicium tuum deus vereor
et penas timeo preparatas impijs. Audi me ob
secro modo dum tempus est. remitte quod ti
meo. dele quod vereor. prius quam abeam et am
plius non ero. tali animo penitentiam emissio datur
et vita donatur. nec regnum dedit a domino tri
buendum. Quid ergo times penitentiam. O homo
etiam ab hac regula penitentiae expectatum intelli
ge baptisma et martirium. sine a quo non est viae
nec deo placere. Clamat Iheremias compunctus
populo. Quis dabit capiti meo aquam et oculis
meis fontem lacrimarum. et flebo vulnera populi
mei. Sciebat enim quod lacrimae iuuarent populum tuum
in migratum. sciebat quod eius fleibus subueniret

Sciebat q̄ deus cōtritionē querit .et fleib⁹ fle
ditur. **S**ciebat q̄ lugentes deus letificat. ⁊ peni
tentibus p̄sto est. ideo p̄herandi locū remotum
q̄rebat. ut vsq; ad vallem p̄tingeret lacrimarū
quā deus amat. quā xp̄us amplectitur. **V**allis
est ē motis fleibus secretaq; dicitur **J**osophat.
in qua **J**udex celestis populus discutit. et omnes
gentes examinat. **D**isposuit in oualle fletus. est
enim vallis remota. p̄pter iudiciū quid̄ metuē
da publica et secreta est. publica est ad futuri
iudicij penam. secreta p̄pter salubres p̄nie lacri
mas magnus profectus est lacrimarū. plorādo
seruus p̄pitiat d̄m. filius lacrimis mitigat pa
trem. ⁊ asperā m̄rē plorās puulus mulcet. **I**ta
ergo ⁊ pecōr̄ p̄fusis fleibus remouit iram dei ⁊
formatus in ip̄o cupit vidē **T**himotheū **P**aul⁹
p̄pter fletum desidero inq̄t videre te meōr̄ lacri
marum tuarū. **E**t dauid dicit. **V**enite adoremus
⁊ ploremus corā d̄no qui fecit nos. **E**t iterum fu
erunt michi lacrimae mee panes die ac nocte ⁊
potum meū cum fletu miscebā. **S**tratūq; meū per
singulas noctes lacrimis rigabam. **E**t iterū de⁹
vitam meā annūtiāui tibi. posuisti lacrimas me
as in conspectu tuo. tanq̄ si dicēt. **S**uscipe d̄ne
lacrimas meas qm̄ lacrimae mee sunt q̄ tradūc
rudera. ⁊ sanant vulnera. **L**acrimae sūt q̄ p̄niam
armant. ⁊ p̄niam puocāt. lacrimae sūt que celū

pulsantes crimina delēt. et consciā degrauatā
sanant in ore penitēcie verba. et mouent in pe
ctore pietatis veniam. et impletur caput aqua
tumescunt oculi. **I**rrigantur gene. decurrunt
riuuli. et deus indulgentia mentem exhilarat
Lacrime sunt que reconciliant deo. a peccatis
redimunt animam. vestem lacrime lauant. et
dant illi remissionis candorem. **N**am sicut aucū
pis homo. aut visco aut rete magno aliquo
captum tenet passerem. et manu sua subtilissi
mo funiculo ligatum retinet. et quasi dimittens
larum de manu sua dans ei liberam volandi ptā
tem. ac ille auīdus ad volandum euasūq; se pu
tans alacer alciōra appetit. **S**ed iste summi fu
niculum tenens restringit eum cum volaret. et
ad se retrahit. a spē volandi a viuendi deceptum
Ita a diabolus versutus venator per spiritum
presumpcōnis laqueo deceptū implicat hoiem
qui se semel leserit. vult quidem ab eo euelli
sed vinculum velox venator tenens. reuocat
captum semel in laqueo suo reuolutum premie
Equidem vinculum ipsum fluxum est. ac facile
potest dirumpi. sed desidia nostra et dilacio
diurna facit ut robustum fiat et non cito rum
patur. **Q**uicquid enim durum aut rigidum
obicit. vigilantia vincitur et penitudine propul
satur. oratioibus mollitur. fletibusq; resoluatur

Nam ubi presumpcionis spiritus impat. **U**bi exclusa
penitentie sola peccati arbor fructibus suis exultat
et hec est arbor in qua deceptus prothoplastus
in mortem defluxit. h. restat lignum vite in paradiso
dei repositum. quod nunc per penitentiam repetit homo
Recurre o homo. recurre ad arborem vite. quid
tardas manducare fructus eius ut maneat in
eternum. quid times penitentiam. nihil durum est quod
delectat. **N**unc cum gustaveris. tunc presenties quod
suavis sit odor eius in naribus. et sapor in faucibus
penitentiam sapor est ieiunium pro peccato. quoniam per se
tam arripueris abstinentiam. et compellentis castitatis
strimargie cupiditatem superas continendo. penitudo est.
Quando persuadentis gula libidinem a vino
potando vincas. et iam aqua parcissime uteris.
penitudo est. **Q**uando te somnus premit et vincas
eum. penitudo est. **Q**uando efurienti feneras. penitentiam
vite est. Vestire nudum. **P**ascere pegrinum. et cum
indigentibus mense habere consortium. **S**criptum est
enim quod **E**lemosina animam a morte liberat si non ha
bet huius vituperacionis meritum. quod dicit **E**lemo
sina cum iniquitate acquisita. ab hominibus est co
ram deo. illa est precium vite perpetue **S**i oraue
ris et ieiunaveris et elemosinam iustam feceris
complesti precium. redimisti peccata tua. remissa
sunt crimina. reparata est vita tua. **D**uo era
minuta mulier vidua misit in area dei. et prelatam

castitas
castitas
indigentibus gula

arrapta

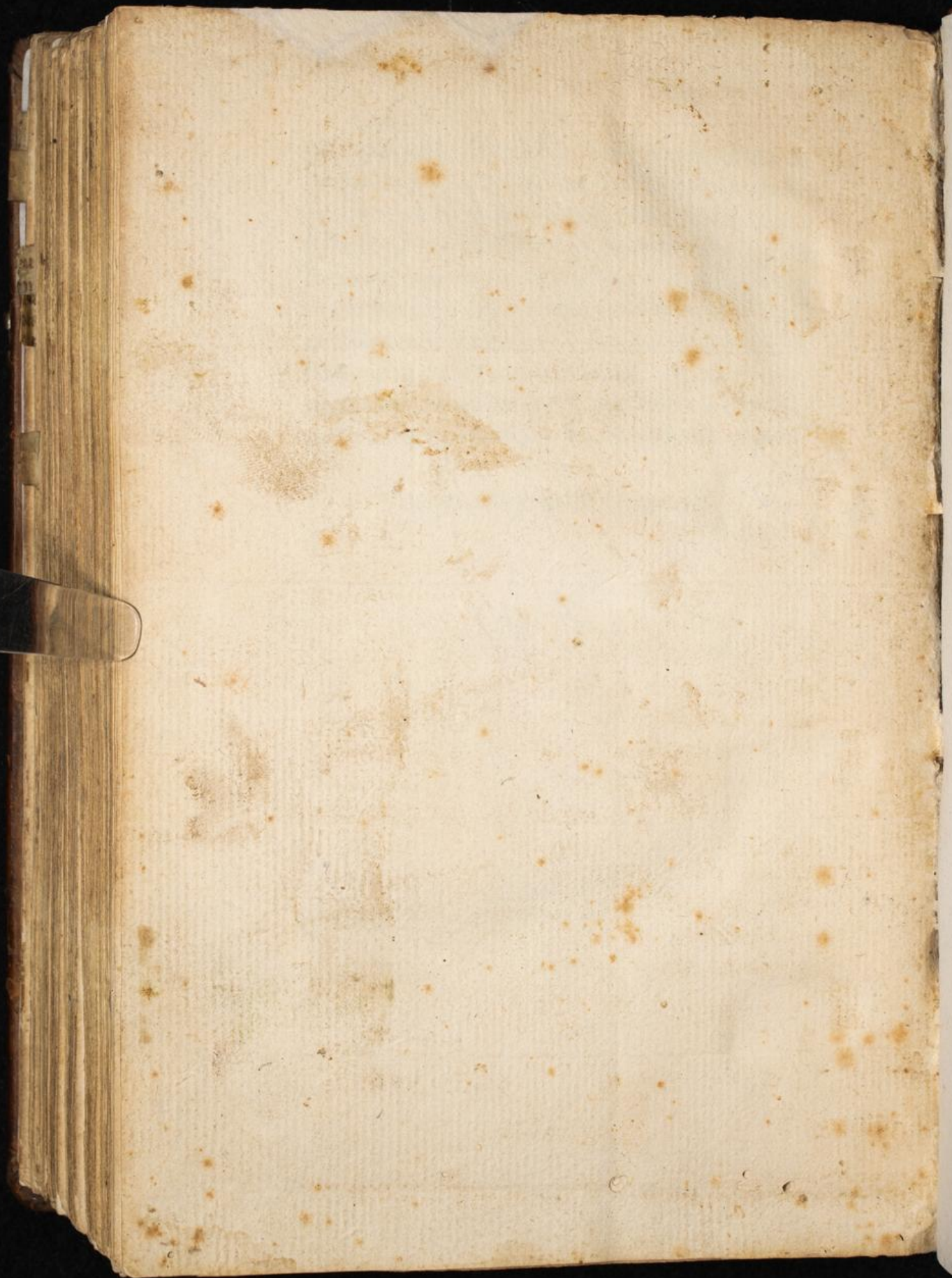

^{vite}
est opulentis. Et quid de duobus minutis dico
quādo calix aque frigide potectus non vacat ad
pretio vite ergo non expauescas penitentiam
sed esto in processu eius promptior. in opere pa
ratior. in amore ppenfior. Risum fuge. linguam
contine mores cōpone. vitia vince. virtutem dili
ge. sc̄itatem sequere. promissa male loquenciam
damna. et plena penitentia tua atq; perfecta p
merebitur indulgenciam. prestante vero dño
nostro ihu xp̄o in secula seculoz bñdicto Amen

Expliat sermo de penitentia

P. Encl 41

the scale towards document

spūs impat. **V**bi exdusa
arbor fructib; suis exupat
na deceptus prothoplastus
restat lignū vite in paradiso
per penitēciā repetit homo
urte ad arborē vite. quod
fructus eius ut maneat in
pniam. nihil durum ē qđ
iustaueris. tunc p senties qđ
n raribus. et sapor in fauci
umium p peccato. qñ per se
tinentia; et cōpellentis ca
em supas cōtinendo. peni
adētis gule libidimē a vīno
m aqua parāssime vteris.
o te somn⁹ premit a vinces
uādo efuriētā feneras. p cū
um. **P**ascere pegrinū. a cū
hōre consortiū. **S**criptum ē
am a morte liberat si nō ha
ōnis meritū. qđ dicit **E**lemo
acquisita. ab hoiatio est co
um vite perpetue **S**i oraue
elemosinam iustam feceris
imisti peccata tua. remissa
ata est vita tua. **D**uo era
amisit in area dei. a prelata